
Zygmunt Bauman

<http://tarantula.ruk.cuni.cz/UK-1137.html>

Zygmunt Bauman

Zygmunt Bauman

The human story and academic achievements of Zygmunt Bauman are deeply rooted in the century which has just drawn to a close, a century of exceptional drama and tragedy. Zygmunt Bauman, however, has never been a passive witness or uninvolved chronicler of the world around him, he has been his century's active participant and co-creator. Today he is without a doubt one of the most significant sociologists in Europe - indeed, the world - and he has an exceptional academic and moral authority. Before arriving at this happy state, however, he had to travel the dramatic path of the European intellectual, a path of problematic life choices and difficult decisions.

His journey began in Poznan, Poland, in 1925; continued along the paths of a soldier on the front during the Second World War, culminating in Berlin in 1945; and continued with his studies, research and teaching activities at Warsaw University until 1968. His first-rate talent and immeasurable application marked Bauman out from the start for a career in the field, which he was instrumental in renewing in Poland under very complicated conditions. In 1968 - this year, which was so tragic for Czechoslovakia as well - Zygmunt Bauman and his wife Janina were literally driven out of Poland. They were not alone. Much of the Polish intelligentsia was forced to leave with him, becoming later the pride of European philosophical, aesthetic and sociological thought. In Israel, and subsequently in Britain, Bauman began a new intellectual life, the results of which were a whole series of major academic works, in which he came to terms with the European spiritual tradition, from the Enlightenment to the great ideologies of the Twentieth Century; more than that, though, he reacted in a lively way to the fundamental social changes which have been so indicative of this last century.

The central themes of his work are: the negative effects of the extreme rationalization of modern society and its bureaucratization; the analysis of the processes of globalization from the point of view of the social and moral responsibility of both individuals and institutions; the critical analysis of the negative aspects of the consumer society; and the investigation of the changing social status of intellectuals in contemporary society, especially in their relationship to power structures.

Prof. Bauman has also introduced to contemporary sociology certain non-traditional topics, in particular the phenomenon of the body and corporeality; the relationship of work and consumption; the perception of time and others. The central focus of all his works is the problem of moral responsibility, and the nature of morality and ethics under the new conditions, which are collectively described as "post-modern". Bauman, however, does not share the relativism of postmodernism, emphasizing instead the importance of personal responsibility, which is dramatically empowered by changes in lifestyle and the necessity of everyday decision-making in the so-called consumer society.

Bauman is rightfully regarded as the creator of a highly individual style of sociological writing. Having absorbed lessons from a broad range of world literature (the Classics, the Renaissance, critical realism, Utopians of all ages, Franz Kafka, Robert Musil, Fyodor Dostoevsky, and even Jaroslav Hašek and Milan Kundera), he writes in a style which is on the borderline between academic sociological discourse and the sociological essay. Through this he has become attractive for the broad public, while still remaining provocative to the ossified ways of thought of intellectually lazy and morally indifferent academics.

Zygmunt Bauman's most significant academic contributions may be found in his analysis of the so-called ambivalence of modernity, in his exposition of the Holocaust as the tragic outcome of modernizing developmental tendencies, and in his consistent ability to connect every central contemporary issue to the question of moral responsibility.

Zygmunt Bauman has always had a clearly defined positive relationship to Czech (and Czechoslovak) sociology. From

the middle of the 1960's he supported efforts at its reconstruction, and since 1989, through his books, he has significantly influenced the intellectual climate of both Czech sociology and the wider reading public. It is no exaggeration to say that the name of Zygmunt Bauman is known not only to experts in the field he has made his own, but to the broadest cultural public. Charles University therefore confers its most significant academic title on Zygmunt Bauman:

for his exceptional contributions to the development of world sociology, particularly in his investigation of life strategies, morality and the responsibility of the contemporary individual;
for his academic achievements in the study of the negative effects of so-called "extreme modernization" (especially for his pioneering work on the Holocaust) and the social contexts and consequences of globalization; and
for his significant contribution to the intellectual life of the Czech sociological community in the 1960's and 1990's.

Zygmunt Bauman

Lidský příběh i vědecké dílo Zygmunta Baumana jsou hluboce zakořeněny ve století, které právě skončilo, ve století mimořádně dramatickém a tragickém. Zygmunt Bauman však není jeho pasivním svědkem či nezúčastněným kronikářem, je jeho aktivním účastníkem a spoluvůrcem. Dnes je nepochybně jedním z nejvýznamnějších evropských, ba světových sociologů, je mimořádnou vědeckou i morální autoritou. Než se tím vším však stal, prošel dramatickou cestou evropského intelektuála, cestou obtížných životních voleb a nejednoduchých rozhodnutí.

Jeho dráha začíná v polské Poznani v roce 1925, pokračuje frontovými cestami vojáka druhé světové války, která končí v Berlíně v roce 1945 a pokračuje studiem, vědeckým a pedagogickým působením na varšavské univerzitě až do roku 1968. Vynikající nadání a nezměrná pracovitost předurčovaly Baumana k nepochybné kariéře v oboru, který ve složitých podmínkách v Polsku znovu obnovoval. V roce 1968, v tomto - i pro československý stát tragickém - roce byl Zygmunt Bauman spolu se ženou Janinou z Polska doslova vyhnán. Nebyl sám. Spolu s ním odcházeli mnozí jiní polští vzdělanci, kteří se potom stali chloubou evropského filozofického, estetického a sociologického myšlení. Nejprve v Izraeli a potom ve Velké Británii začíná Bauman nový intelektuální život, který vydává plody v řadě významných vědeckých děl, v nichž se vyrovnává s evropskou duchovní tradicí počínaje osvícenstvím a konče velkými ideologiemi dvacátého století, zejména však živě reaguje na zásadní společenské proměny, které jsou pro toto století příznačné.

Ústředními tématy jeho prací je studium negativních efektů krajní racionalizace moderních společností a jejich byrokratizace, analýza globalizačních procesů z hlediska sociální a mravní odpovědnosti jedinců i institucí, kritický rozbor negativních aspektů spotřební společnosti a zkoumání proměn postavení intelektuálů v soudobých společnostech zejména ve vztahu k mocenským strukturám.

Prof. Bauman vnesl do soudobé sociologie a nově interpretoval některá netradiční sociologická témata, zejména fenomén těla a tělesnosti, smrti a umírání, vztahu práce a spotřeby, vnímání času a další. Hlavním motivem všech jeho prací je problém mravní odpovědnosti a povahy morálky a etiky v nových podmínkách, jimž se souhrnně říká "postmoderní". Bauman však nesdílí postmoderní relativismus, poukazuje spíše na význam osobní odpovědnosti, která je dramaticky umocněna změnami životního způsobu a nezbytností každodenní volby v tzv. konzumní společnosti. Bauman je právem pokládán za tvůrce osobitého sociologického vyjadřovacího stylu: poučen světovou literaturou (antickou, renesanční, kritickým realismem, utopickými teoriemi všech věků, Franzem Kafkou, Robertem Musilem, Fjodorem Dostojevským, ale i Jaroslavem Haškem a Milanem Kunderou) píše stylem, který je na pomezí akademického sociologického vyjadřování a sociologické eseje. Tím se stává přitažlivý po širokou veřejnost, současně však provokuje zkostnatělé myšlení intelektuálně pohodlných a morálně indiferentních akademiků.

Hlavní vědecký přínos Zygmunta Baumana se spatřuje v jeho analýze tzv. ambivalence modernity, v jeho výkladu holocaustu jako tragického vyústění modernizačních vývojových trendů a v jeho důsledném spojování všech ústředních otázek současnosti s otázkami mravní odpovědnosti.

Zygmunt Bauman vždy měl a má vyhraněně pozitivní vztah k české (a československé) sociologii. Od poloviny 60. let podporoval úsilí o její rekonstrukci a po roce 1989 svými knihami významně ovlivnil intelektuální klima v české sociologii i širší veřejnosti. Lze bez nadsázky říci, že jméno Zygmunta Baumana je známo nejen odborníkům v oboru, v němž se proslavil, ale široké kulturní veřejnosti. Univerzita Karlova proto uděluje svůj nejvýznamnější akademický titul Zygmuntu Baumanovi

za mimořádné zásluhy o rozvoj světové sociologie v oblasti zkoumání životních strategií, morálky a odpovědnosti dnešního člověka,
za vědecké výsledky v oblasti studia negativních projevů tzv. "krajní modernizace" (zejména za zcela průkopnické studium holocaustu) a sociálních souvislostí a důsledků globalizace a
za jeho významný podíl na intelektuálním životě české sociologické obce v letech šedesátých a devadesátých.